

PERANAN WANITA DARI SEGI SOSIAL

(a) PERANAN DAN PENGLIBATAN WANITA DALAM RUMAHTANGGA

Walaupun suami merupakan ketua bagi sesebuah rumah tangga, tetapi isteri lebih banyak memainkan peranan di dalam urusan rumah tangga. Segala pekerjaan yang terdapat di dalam rumah tangga seperti membasuh, mengemas dan menjaga anak dianggap sebagai kerja orang perempuan. Hanya sebilangan kecil sahaja kaum lelaki yang membantu isteri-isteri mereka seperti mengambil air dan memotong kayu api. Kaum wanita juga kadangkala mendapat bantuan daripada anak-anak gadis mereka. Itupun tidak selalu kerana anak-anak gadis mereka ini ada yang bersekolah dan ada juga yang bekerja.

Dengan itu terdapat dua pekerjaan yang mesti dilakukan oleh kaum wanita. Di samping bergiat di dalam lapangan ekonomi untuk meninggikan taraf pendapatan keluarga, mereka terpaksa pula menjalankan tugas-tugas sebagai suri rumah tangga, sedangkan kaum lelaki sekadar menjalankan tugas-tugas ekonomi sahaja. Kalau mereka menolong pun sekadar kerja-kerja yang berat sahaja dan ketika isteri mereka sakit ataupun tiada di rumah, mereka terpaksa melakukannya. Jadual di bawah menunjukkan jenis-jenis kerja rumah tangga yang dijalankan oleh kaum lelaki.

JADUAL IX

JENIS KERJA	BILANGAN SUAMI	%
MEMBERSIH KAWASAN	-	-
MENGAMBIL AIR	10	21.7
MENBASUH KAIN	0	-
MENGEMAS RUMAH	-	-
MEMASAK	-	-
MENJAGA ANAK	-	-
MENOTONG KAYU API	20	43.4
PERGI KE PASAR	12	26.04
JUMLAH	42	100

JENIS- JENIS KERJA RUMAH TANGGA
YANG DIJALANKAN OLEH KAUM LELAKI

Dari jadual di atas kita dapati tiada seorang pun daripada kaum lelaki yang menjalankan kerja-kerja seperti membasuh kain, mengemas rumah, memasak dan menjaga anak-anak. Terdapat sepuluh orang suami yang menolong isteri mereka mengambil air, memotong kayu api seramai dua puluh orang dan pergi ke pasar seramai dua belas orang. Bilangan suami yang pergi ke pasar agak ramai kerana kedudukan pasar dari rumah mereka jauh iaitu lebihkurang tiga perempat batu dan lagi pun para suami ini lebih senang keluar berjalan-jalan daripada tinggal di rumah. Mungkin juga mereka ke pasar dengan

tujuan untuk berjumpa dengan rakan-rakan mereka. Oleh itu para suami membiarkan isteri mereka mengemas rumah dan menjaga anak-anak sementara mereka sendiri pergi ke pasar dan kemudiannya dibawa pulang untuk dimasak oleh isteri mereka.

Peranan di dalam menguruskan rumah tangga amatlah penting kerana kebahagiaan dan keamanan di dalam rumah tangga itu bukanlah hanya terletak pada kekayaan semata-mata tetapi juga kepandaian menguruskan rumah tangga. Keadaan inilah biasanya yang telah menimbulkan kepincangan dalam rumah tangga kerana tugas-tugas rumah tangga terutama sekali tugas menjaga anak hanya diletakkan ke atas bahu isteri.

Suami dan isteri mempunyai hubungan yang rapat. Mereka saling mengharapkan di antara satu sama lain. Jika ada isteri bermakna adanya suami. Begitu juga sebaliknya. Oleh itu hubungan mereka tidak dapat dipisahkan. Tugas utama suami ialah mencari nafkah hidup untuk menyara keluarga. Mereka juga bertanggungjawab untuk melindungi keluarga mereka dari kesusahan. Pendek kata keselamatan terletak di atas bahu para suami. Tapi kesemuanya ini tidak dapat dilakukan tanpa bantuan dari orang lain. Orang yang paling hampir dengan suami ialah isteri. Oleh itu setengah daripada tanggungjawab suami telah diambil alih oleh para isteri. Para isteri selain daripada menguruskan rumah tangga dan menjaga anak-anak terpaksa pula menolong suami untuk menambahkan pendapatan keluarga.

Kaum wanita, bangkit sahaja dari tidur terpaksa menyedia-
kan sarapan untuk keluarga. Setelah kesemua isi keluarga
selesai bersarapan, terpaksa pula berkemas dan membasuh
paksiannya. Bagi mereka yang mempunyai anak-anak kecil
terpaksa pula memandikan mereka. Setelah kesemuanya
selesai, terpaksa pula ke sawah atau ke ladang untuk
menolong suami mereka menoreh getah atau bersawah.
Pada tengaharinya terpaksa pula pulang ke rumah untuk
menyediakan makan tengahari. Setelah berehat sekejap,
pergi lagi ke sawah sehinggalah ke pukul enam petang.
Petangnya terpaksa pula menyediakan makan malam dan
memandikan anak-anak yang ditinggalkan sehari suntuk
di rumah. Selepas maghrib, mengajar pula anak-anak
mengaji Qur'an. Bagi orang-orang kampung, mereka lebih
menitik beratkan pelajaran agama daripada pelajaran
modern.

Bagi wanita yang mempunyai anak-anak perempuan
yang dewasa sedikit sebanyak akan meringankan beban
sehariannya mereka. Anak-anak perempuan mereka ini akan
membantu ibu-ibu mereka menguruskan rumahtangga seperti
memasak, membasuh, berkemas dan menjaga adik-adik.
Pada waktu malamnya apabila adik-adik mereka telah
pulang dari sekolah, mereka akan memberi tunjuk ajar
kepada adik-adik mereka mengenai pelajaran sekolah
masing-masing. Di samping menolong ibu mereka di dalam
urusan rumahtangga, terdapat juga di antara mereka yang
menolong ibu-ibu mereka di luar rumah seperti bersawah
dan berladang. Hubungan di antara anak-anak perempuan

dengan ibu mereka sangatlah rapat. Pendek kata jika ibu mereka tiada di rumah ataupun sakit, merekalah yang bertindak sebagai ibu kepada adik-adik mereka. Berbanding dengan anak-anak perempuan, anak-anak lelaki lebih banyak menghabiskan masa di luar rumah. Mereka langsung tidak mengambil tahu apa yang berlaku disekitar keluarga mereka. Apabila tiba waktu makan mereka akan pulang dan selepas itu pergi lagi. Bagi anak-anak lelaki yang masih kecil, mereka lebih senang bermain-main di luar rumah sementara anak-anak lelaki yang telah dewasa pula lebih senang duduk di tepi-tepi tombuk bersama rakan-rakan mereka sambil berbual-bual kosong. Namun begitu terdapat juga di antara mereka yang pergi ke bandar-bandar yang berdekatan hanya sekadar untuk meninjau mata dan apabila matahari mula terbenam, baharulah mereka pulang. Ahli-ahli keluarga lebih mesra hubungannya dengan anak-anak gadis jika dibandingkan hubungan mereka dengan anak-anak lelaki. Anak-anak lelaki hanya akan berhubung dengan ibu mereka apabila memerlukan wang belanja.

(b) PERANAN DAN PENGLIBATAN WANITA DI LUAR RUMAHTANGGA

Tujuan kaum wanita dan anak-anak gadis menyoerburkan diri di dalam aktiviti-aktiviti sosial ialah untuk memenuhi masa lapang dan juga untuk menambahkan ilmu pengetahuan. Pertubuhan-pertubuhan yang terdapat di kampung ini ada yang dianjurkan oleh pihak RISDA, KEMAS (Kelas Kemajuan Masyarakat) dan juga datangnya dari inisiatif mereka sendiri. Pertubuhan-pertubuhan yang dinamakan itu ialah PPPK (Pusat Pembangunan Pekebun Kecil) dan PPKK (Pertubuhan Wanita Pekebun Kecil)

anjaran pihak RISDA, masakan, jahitan dan tadika oleh pihak KEMAS serta persatuan-persatuan agama yang diusahakan oleh orang-orang kampung sendiri.

Tujuan pihak RISDA menubuhkan PMPK antara lainnya khusus bagi memberi bimbingan dan tunjuk ajar kepada kaum wanita dalam soal menguruskan rumah tangga dan keluarga mereka supaya matlamat meninggikan taraf hidup mereka terlaksana. Aktiviti-aktiviti yang dijalankan ialah kerajinan tangan seperti kait-mengait. Hasil daripada kegiatan ini ialah alas meja, selendang, sampul bantal dan sebagainya. Selain daripada itu, sulam-menyulam juga diajar yang dapat menghasilkan cadar, sarung bantal dan alas meja. Menakat seperti membuat alat-alat pengantin seperti sarung bantal, kipas dan sebagainya yang dibuat dari benang emas atau perak di atas kain baldi. Disamping itu terdapat juga kegiatan-kegiatan seperti membuat bunga-bunga tiruan daripada kertas, riben dan sebagainya. Jahitan juga diajar kepada ahli-ahli PMPK. Hasil daripada latihan ini mereka dapat mengambil upah menjahit atau sekurang-kurangnya tidak payah lagi mengupah orang lain untuk menjahit baju. Selain daripada jahitan, mengait, menyulam dan membuat bunga tiruan, anyaman juga diajar. Anyaman ini dibuat daripada pandan, mengkuang, lidi dan rotan untuk membuat tikar, bakul beg dan sebagainya. Cara-cara untuk memproses makanan juga diajar, termasuklah cara membuat jem, jeruk, acar, halwa keropok, mee, tahu dan sebagainya. Tidak ketinggalan pertubuhan PMPK ini juga memberi tunjuk ajar bagaimana menanamkan khasnya tanaman kontan seperti

kobis, oili, terung, bender, labu, kacang dan lain-lain serta juga tanaman seperti keledek, jagung, pisang dan kacang soya begitu juga dengan ternakan. Jenis ternakan yang digalakkan ialah ayam. Tiap-tiap seorang diberi sebanyak 50 ekor ayam oleh Jabatan Haiwan Daerah Marang.

Selain daripada itu, ahli-ahli PWPK juga melaksanakan aktiviti-aktiviti yang berkaitan dengan kesihatan dengan tujuan untuk meninggikan taraf kesihatan ahli keluarga melalui amalan kesihatan keluarga dengan mengundang penceramah dari jururawat desa, merincikan kesihatan dan lain-lain kakitangan kesihatan. Mereka juga mengadakan kempen kebersihan rumah seperti menggalakkan ahli-ahlinya membuat lubang sampah, membersihkan kawasan dalam dan luar rumah.

Di samping itu diadakan juga pertandingan rumah bersih, dapur sempurna, kanak-kanak sihat dan makanan seimbang dengan tujuan supaya penduduk-penduduk kampung mengikut apa yang disyorkan oleh pihak kesihatan demi untuk kebaikan mereka. Hadiah untuk pertandingan ini diusahakan oleh ahli-ahli jawatankuasa sendiri yang diperolehinya daripada derma orang perseorangan, firma-firma seperti Lactogen, Dunex dan Milo, kedai-kedai ataupun dari wang simpanan perkumpulan sendiri. Untuk mengambil kesempatan dari pertandingan ini diadakan pameran atau jualan hasil kerjatangan ahli-ahlinya, jualan makanan dan sebagainya.

Aktiviti-aktiviti agama juga diadakan bagi mengembangkan dan memberi panduan dari segala aspek keagamaan kepada penduduk-penduduk kampung. Dengan inisiatif ahli-ahlinya diadakan majlis ceramah agama dengan menjemput pensyarah samada dari Jabatan Agama, badan dakwah ataupun individu yang bertauliah. Ceramah ini diadakan seminggu sekali pada tiap-tiap hari Jumaat. Perkara-perkara yang dijadikan tajuk perbincangan ialah mengenai hukum-hukum nikah kahwin dan cerai-berai dalam Islam, hukum-hukum yang bersabit dengan tanggungjawab seorang isteri dan ibu, tentang perlunya menjaga kebersihan, menuntut ilmu, perbelanjaan wang dan lain-lain.

Seksi kemasyarakatan juga diadakan bagi mewujudkan masyarakat yang bersatupadu melalui semangat kerjasama dan saling bantu membantu bagi mendatangkan faedah yang dapat dinikmati bersama. Gotong-royong untuk menjaga kebersihan dan keselamatan tempat-tempat umum seperti masjid, surau, balairaya, kelas tadika dan lain-lain diadakan sekurang-kurangnya sekali dalam sebulan. Aktiviti-aktiviti seperti ini dilakukan bersama-sama dengan kaum bapa, memandangkan tugas ini berkemungkinan tidak mampu dilakukan oleh kaum wanita sahaja.

PWPK juga mengadakan lawatan sambil belajar bagi ahli-ahlinya ke tempat yang dapat meninggalkan kesan baik kepada mereka. Di antara kesan-kesan baik itu ialah menambahkan pengetahuan, meninggikan keazaman untuk menjayakan sesuatu usaha, mengubah sikap terhadap sesuatu amalan, idea dan teknologi serta meluaskan pengalaman.

Sebagai contoh, PMPK Kampung Pengkalan Berangan telah mengadakan lawatan sambil belajar ke Wisma RISDA di-
Kampung Durian Durung, Kuala Terengganu pada bulan Mac,
1981 selama dua minggu. Di sini berbagai-bagai penge-
tahuan diajar seperti memasak, menjahit, asuhan rohani
dan sebagainya.

Dari segi segi rumahtangga pula, objektifnya
ialah untuk mengatur peluang-peluang belajar bagi ahli-
ahli dalam semua aspek kemahiran urusan rumahtangga.
Kelas masakan diadakan dengan mempunyai empat tujuan:

- (1) Untuk meninggikan taraf pemakanan keluarga
ahli.
- (2) Untuk menjimatkan perbelanjaan makanan.
- (3) Untuk menggalakkan penggunaan bahan-bahan
makanan tempatan.
- (4) Untuk menyediakan makanan yang menyelerakan
dan berbagai jenis.

Ini bermakna bahawa semua jenis makanan yang
diajar memenuhi selurang-kurangnya salah satu daripada
tujuan tersebut.

... Dengan aktiviti-aktiviti yang diadakan oleh PMPK
ini maka kaum wanita tidaklah hanya tertumpu pada aktiviti-
aktiviti di dalam rumahtangga sahaja, tetapi juga di luar
rumah tangga dimana mereka bukan sahaja dapat menambahkan
ilmu pengetahuan tetapi juga berinteraksi di antara satu
dengan lain di samping bertukar-tukar fikiran di dalam
semua aspek. Jadual di bawah menunjukkan sejauh manakah
kegiatan kaum wanita dalam aktiviti-aktiviti yang dianjurkan
oleh PMPK.

JADUAL X

OSTAKAAN
ANTROPOLOGI DAN SOSIOLOGI

KEGIATAN SOSIAL	BILANGAN RESPONDEN	%
AHLI BIASA	24	36.89
AJK	2	4.34
SETIAUSAHA	1	2.17
BENDAHARI	2	4.34
TIDAK BERGIAT	17	36.89
JUMLAH	46	100

PERATUS RESPONDEN YANG BERGIAT

DI ALAM PMPK

Dari jadual di atas kita dapati iaitu seramai dua puluh empat orang responden terlibat dalam PMPK sebagai ahli biasa iaitu berdaftar sebagai ahli yang menganggotai PMPK tanpa jawatan sebagai AJK, seorang sebagai setiausaha dan dua orang sebagai bendahari. Sementara itu seramai tujuh belas orang responden yang tidak bergiat langsung disebabkan oleh tidak ada masa lapang untuk mencurahkan diri dalam aktiviti PMPK kerana sibuk dengan urusan rumah tangga. Ada juga yang mengatakan suami mereka tidak membenarkan menyertainya kerana takut mereka akan mengabaikan tanggungjawab sebagai seorang isteri. Setengahnya pula memberi jawapan bahawa mereka tidak ada minat langsung untuk menyertainya. Ada juga di antara responden yang mengatakan mereka tidak tahu yang aktiviti-aktiviti seperti ini diadakan di kampung mereka. Ini disebabkan mereka kurang mengikuti perkembangan yang berlaku.

KEMAS juga menganjurkan aktiviti sosial untuk penduduk Kampung Pengkalan Berangan. Di antara kegiatan-kegiatan tersebut ialah aktiviti jahitan, masakan dan tadika. Di Kampung Pengkalan Berangan, kelas jahitan ini diajar oleh seorang guru perempuan yang bernama Cik Jan Khadijah binti Jusoh. Setakat ini bilangan ahlinya seramai dua puluh empat orang. Kelas ini diadakan pada tiap-tiap hari Isnin, Rabu dan Khamis. Sebagai elan bulanan pihak KEMAS telah memberi \$345 sebulan kepada guru yang mengajar. Peserta-peserta diajar cara-cara memotong dan menjahit baju. Baju mereka sendiri dan juga baju anak-anak mereka tidak lagi dihantar ke kedai. Mereka juga diajar memotong dan menjahit baju lelaki. Justeru itu kadangkala baju anak-anak lelaki dan juga suami mereka, mereka sendiri yang menjahitnya. Ini bukan sahaja merupakan salah satu cara berjinat bahkan juga dapat menambahkan pendapatan di samping meluaskan pengetahuan. Sambutan dari kaum wanita sangat memuaskan iaitu tiga puluh sembilan orang daripada responden.

Kelas masakan juga diajar kepada penduduk-penduduk Kampung Pengkalan Berangan oleh seorang guru KEMAS yang bernama Fatimah bte. Muda. Kelas masakan ini diadakan di-dewan yang didirikan oleh pihak RISDA dan juga di rumah-rumah peserta secara bergilir-gilir. Peserta diajar berbagai-bagai jenis kueh-muih dan lauk-pauk samada merupakan kueh tempatan ataupun moden. Sambutan yang diberi oleh peserta sangatlah menggalakkan iaitu 84.6% daripada responden. Setakat ini ahli-ahli yang menyertainya ialah seramai tiga puluh sembilan orang. Persatuan

Ekonomi Rumah tangga ini tidak sumbu dari mendapat tempahan daripada penduduk kampung terutamanya semasa perayaan hari raya dan juga hari keramaian di kampung-kampung dan juga ketika majlis kenduri kahwin diadakan. Satu lagi aktiviti yang diadakan oleh pihak KEMAS ialah Kelas Tadika.

Walaupun bagaimanapun kelas ini kurang mendapat sambutan dari penduduk kampung. Setakat ini bilangan muridnya hanyalah seramai sepuluh orang sahaja. Ini mungkin disebabkan oleh penduduk kampung yang belum lagi mengetahui dengan lebih mendalam tentang apakah itu tadika, lagi pula penduduk kampung ini tidak begitu mengambil berat tentang pelajaran anak-anak mereka. Mereka lebih mementingkan urusan rumah daripada pelajaran. Walaupun bagaimanapun terdapat juga penduduk-penduduk kampung yang sedar tentang pentingnya pelajaran bagi anak-anak mereka pada masa yang akan datang.

Akhir sekali ialah pertubuhan-pertubuhan yang diadakan oleh penduduk-penduduk kampung itu sendiri iaitu kelas agama. Selalunya pertubuhan agama ini disertai oleh golongan yang berumur tiga puluh tahun ke atas. Golongan muda nampaknya kurang mengambil berat terhadap aktiviti-aktiviti sosial yang lain seperti PMPK dan KEMAS. Ceramah-ceramah agama ini diadakan di surau pada tiap-tiap hari Jumaat. Walaupun penyertaan dari kaum muda kurang menggalakkan tetapi penyertaan mereka yang berumur sudah memadai kerana bilangannya melebihi daripada separuh. Ini menunjukkan yang agama itu memainkan peranan penting di kampung walaupun kampung itu telah diresapi oleh pengaruh-pengaruh dari luar. Jadual di bawah menunjukkan penyertaan responden di dalam aktiviti sosial yang dianjurkan oleh PMPK, KEMAS dan pertubuhan yang ditubuhkan oleh penduduk kampung.

Ekonomi Rumahtangga ini tidak sumyi dari mendapat tempahan daripada penduduk kampung terutamanya semasa perayaan hari raya dan juga hari keramaian di kampung-kampung dan juga ketika majlis kenduri kahwin diadakan. Satu lagi aktiviti yang diadakan oleh pihak KEMAS ialah Kelas Tadika. Walaubagaimanapun kelas ini kurang mendapat sambutan dari penduduk kampung. Setakat ini bilangan muridnya hanyalah seramai sepuluh orang sahaja. Ini mungkin disebabkan oleh penduduk kampung yang belum lagi mengetahui dengan lebih mendalam tentang apakah itu tadika, lagipun penduduk kampung ini tidak begitu mengambil berat tentang pelajaran anak-anak mereka. Mereka lebih mementingkan makan minum daripada pelajaran. Walaubagaimanapun terdapat juga penduduk-penduduk kampung yang sedar tentang pentingnya pelajaran bagi anak-anak mereka pada masa yang akan datang.

Akhir sekali ialah pertubuhan-pertubuhan yang disusunkan oleh penduduk-penduduk kampung itu sendiri iaitu kelas agama. Selalunya pertubuhan agama ini disertai oleh golongan yang berumur tiga puluh tahun ke atas. Golongan muda nampaknya kurang mengambil berat terhadap aktiviti-aktiviti sosial yang lain seperti P.M.K dan KEMAS. Ceramah-ceramah agama ini diadakan di surau pada tiap-tiap hari Jumaat. walaupun penyertaan dari kaum muda kurang menggalakkan tetapi penyertaan mereka yang berumur sudah memadai kerana bilangannya melebihi daripada separuh. Ini menunjukkan yang agama itu memainkan peranan penting di kampung walaupun kampung itu telah diresapi oleh pengaruh-pengaruh dari luar. Jadual di bawah menunjukkan penyertaan responden di dalam aktiviti sosial yang dianjurkan oleh P.M.K, KEMAS dan pertubuhan yang ditubuhkan oleh penduduk kampung.

JADUAL XI

JENIS PERTUBUHAN	BILANGAN PESERTA	%
PWPK	29	62.93
KEMAS	39	84.63
PERTUBUHAN UGAMA	27	56.59

*Analisis
bil. kehadiran*

PERATUS PENYERTAAN RESPONDEN

DALAM AKTIVITI SOSIAL

Dari jadual di atas kita dapati responden lebih cenderung kepada aktiviti-aktiviti yang dijalankan oleh pihak KEMAS iaitu seramai 84.6% (84.63%) yang menyertainya jika dibandingkan dengan kegiatan yang dianjurkan oleh PWPK iaitu seramai 62.9% (62.93%) dan pertubuhan agama seramai 56.6% (56.58%). Ini disebabkan oleh pihak KEMAS mempunyai guru yang cekap untuk mengajar peserta-peserta baik di bidang jahitan mahupun masakan. Lagipun masa yang ditetapkan oleh pihak KEMAS itu membolehkan peserta-peserta menyertainya. Tapi ini bukanlah bermakna aktiviti-aktiviti yang dijalankan oleh pihak RISDA itu tidak sistematik. Sebenarnya aktiviti-aktiviti yang dijalankan itu kadangkala tidak menepati masa yang dijanjikan. Ini membuat peserta-peserta menunggu-nunggu guru yang akan datang mengajar. Kejadian ini menyebabkan peserta tawar hati dan lebih memfokuskan pada aktiviti yang dianjurkan oleh pihak KEMAS. Sementara pertubuhan agama pula peratusnya berkurangan kerana wanita muda lebih menitik beratkan soal rumahtangga daripada ceramah-ceramah agama yang diadakan.

Sebagai kesimpulan boleh dikatakan iaitu wanita bukan hanya setakat berfungsi di ceruk dapur sahaja malahan juga di luar daripada rumahtangga. Mereka ini berfungsi bagi menecedok ilmu pengetahuan untuk kebaikan keluarga mereka semua.

